Autor Guste Santini
Subota, 25 Kolovoz 2001 22:20

Hrvatska narodna banka je intervenirala kako bi zautavila proces deprecijacije nacionalne valute. Poslovne banke neće (do 25%) moći povećavati svoju svoju deviznu poziciju za više od 20%. Da li je ta mjera ulje na vatru ili smirivanje terminskih špekulacija prema kuni ostaje da se vidi. Lako je zamislivo kako će poslovne banke, ako to ocjene probitačnim, zaobići spomenutu mjeru centralne banke. Bilo kako bilo tečaj kune počeo se ljuljati i nije realno predvidjeti niti uspjeh niti neuspjeh centralne banke. Osobno smatram da će se igra (špekulacija) u pravcu (očekivanog) smanjenja tečaja kune poslovnim bankama isplatiti.

Ministrstvo financija svjesno svoje nemogućnosti pokrivanja rashodne strane proračuna kreće u svekoliku rekonstrukciju (poneki to zovu i reformom; što je pretjrano) javnih rashoda. U kojoj će mjeri krpanje rashodne strane omogućiti ujednačenje proračuna ove i posebno naredne godine postaje svakim danom sve neizvjesnije. Kresanje prava korisnika proračuna izaziva značajne reakcije. Poseno je glasna prethodna vlast koja ukazuje na nedovoljnu socijalnu senzibilnost postojećoj vlasti. Ima pravo na to. Drugo je pitanje što postojeća vlast nikako da građanima Hrvatske javno kaže koje je stanje u državi I što se od toga treba pripisati prethodnoj a što postojećoj vlasti. Ono što nije sporno jest činjenica da kresanje socijalnih prava nije na kraju već na samom početku. Do kada će vladajuća koalicija opstati zavisi od stupnja restriktivnosti socijalnih prava.

Prema tome tečaj nacionalne valute I kresanje proračuna definiram kao napore vlasti u istom pravcu. Zašto? Studentinma prve godine studija ekonomije je jasno da nije moguće braniti tečaj ako on nije dio instrumentarija koji će uravnotežiti odnose sa inozemstvom. Kako intervencija tečaja ne bi bila refleksna reakcija nužno je da joj prethodi ili da se bar paralelno vrši kotrakcija rashodne strane proračuna. Naime, jasno je da država dinamizira svoje dugovanje prema inozemstvu (I tuzemstvu) I tako utječe na deprecijaciju kune. Ukoliko nije moguće dodatno zaduživanje u inozemstvu (a nije) odnosno povećanje prihoda po osnovi prodaje obiteljskog srebra (a nije) intervencija na devizno tržištu da se sačuva tečaj postaje nepotrebna pustolovina (štetna) sa jasnim konačnim rješenjem – devalvacijom nacionalne valute.

Da li je namjera vladajuće koalicije ostvariva?

U karatkom roku nije. Za ostvarenje ovako ambicioznog i socijalno bolnog programa potreban je podrška svih građana. Na pitanje da li postojeća vlast ima podršku valja jasno reći, bez obzira na njezinu političku umješnost, da nema.Kako je dobiti, pitanje je na koje bi vlast svakako morala dati odgovor.

Po mom mišljenju je potrebno javno izaći sa stanjem u hrvatskom društvu sa jasnim pokazateljima i perspektivama ako se to ne dogodi. Pri tome nije moguće zaobići činjenice koje su se događale u Hrvatskoj privredi zadnjih deset godina. Ovo se posebno odnosi na financijsku industriju i svoj krešendo sigurno ima u bankarskom sistemu. Tek kada se javno i jasno kaže što se je događalo imat ćemo analizu uzroka zašto smo danas u stanju kojem jesmo.

Na izneseno se nadovezuje koncepcija hrvatske države što znači preciziranje ciljeva i temeljni kriteriji (načela) kako je to zapisano u Ustavu. Iz koncepcije slijedi strategija koja definira kako i kada kresati rashodnu stranu proračuna, odnosno kako dinamizirati privredni razvoj. Kratkoročni

horizonti u ekonomskoj politici ma kako izgledali atraktivnim ipak su samo kratkoročni i ne daju odgovor na dugoročne učinke. Drugim rječima nije moguće (čitaj: dopustivo) voditi kratkoročnu politiku temeljem izravnih učinaka već politiku koja ima u vidu ukupne multiplikativne učinke. Upravo neizravni učinci su ti koji određuju kretanja. Ponavljam lekciju iz dodiplomskog studija stabilizacijska politika ima u sebi učinke razvojne politike i nije moguće ove utjecaje odvojiti u nekim „ladicama“. One postoje i djeluju „nezavisno od naše volje“ ma koliko mi šutjeli o tome.